

A photograph of three microphones, with two being held by hands. The image is overlaid with a green-to-yellow gradient and a dark blue triangle in the top-left corner containing a white dotted pattern.

IZVJEŠTAJ O MEDIJSKOM MONITORINGU GOVORA MRŽNJE NA KOSOVU 2025

—
VLORA KONUSHEVCI

Autorka: Vlora Konushevc

Stručnjak za metodologiju istraživanja i urednik: Stefan Janjić

Izdavači: Kosovo 2.0 i Institut za medije i različitosti - Zapadni Balkan

.....

K2.0

Mrežu za izveštavanje o različitosti (**Reporting Diversity Network**) - **RDN** osnovao je Media Diversity Institute. Partneri na projektu su Institut za medije i različitosti - Zapadni Balkan, Albanian Women in Audiovisual, Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore, Innovative Media, Kosovo 2.0.

.....

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije i regionalnog programa "SMART Balkan - Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan" koji implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM) a finansijski je podržalo norveško Ministarstvo spoljnih poslova (NMFA).

Njegov sadržaj isključiva je odgovornost autorke i Mreže za izveštavanje o različitosti i ne odražava nužno stavove Evropske unije, programa SMART Balkans ili norveškog Ministarstva spoljnih poslova.

IZVJEŠTAJ O MEDIJSKOM MONITORINGU GOVORA MRŽNJE NA KOSOVU 2025

VLORA KONUSHEVCI

Sadržaj

5	Uvod
6	Metodološki pristup
7	Kvantitativna analiza narativa mržnje i dezinformacija
7	Mete govora mržnje i dezinformacija
7	Vrste počinilaca
8	Platforme i mediji
8	Distribucija analize raspoloženja
9	Analiza narativa i pod-narativa
9	Etno-religijska polarizacija: otpadništvo, konverzija i "unutrašnji neprijatelj"
10	Rodna mržnja i mizoginija
11	Geopolitičko žrtveno janje i religijski identitet
11	Analiza osećanja
12	Religiozna retorika i simboličko neslaganje
14	Javne ličnosti i poznate ličnosti - nivoi 3 i 5
15	Nivoi 4-5 Rodno zasnovano nasilje i javni diskurs
17	Analiza vidljivosti
18	Komparativna analiza
19	Preventivne i ex post akcije u borbi protiv narativa mržnje i dezinformacija
20	Zaključak

Uvod

Ovaj izveštaj je deo šireg regionalnog napora da se dokumentuje i analizira govor mržnje i diskriminatorni narativi na Zapadnom Balkanu, sa posebnim fokusom na Kosovo u periodu od 1. januara 2024. do 30. juna 2025. godine.

Tokom ovog perioda Kosovo je nastavilo da se kreće kroz posleratnu stvarnost oblikovanu krhkim međuetničkim odnosima, političkom nestabilnošću i rastućim uticajem digitalnih medija. U tom kontekstu, ovaj izveštaj ima za cilj da analizira narative o mržnji i dezinformacijama koji su se pojavili u online i tradicionalnim medijima, sa posebnim fokusom na to kako su ciljane i oblikovane ranjive grupe i javni diskurs.

Izveštaj Freedom House-a [Sloboda u svetu 2025.](#) održava status Kosova kao *delimično slobodnog*. U međuvremenu, [Reporteri bez granica](#) rangiraju Kosovo na 99. mestu, što je ozbiljan pad od 24 mesta u *Svetskom indeksu slobode štampe* za 2025. godinu sa 75. pozicije u 2024. godini, što je najgore rangiranje zemlje do sada u regionu. Usred takvih uslova, govor mržnje, dezinformacije i koordinirane kampanje, posebno na društvenim medijima, nastavljaju da izazivaju demokratski diskurs i društvenu koheziju.

Ključno u ovom izveštaju je saznanje da se govor mržnje ne dešava u vakuumu. On proizlazi i pojačava šire društvene, političke i istorijske tenzije. Period koji se razmatra obeležen je političkom nestabilnošću, uključujući tekuću institucionalnu krizu u severnim opštinama Kosova nakon lokalnih izbora 2024. godine, kao i zaustavljen proces normalizacije između Kosova i Srbije usred diplomatskog zamora. Istovremeno, nova kulturna i ideološka žarišta, kao što je pojava Pokreta Dečani (Lëvizja e Deçanit) koji se zalaže za versko preobraćenje na katoličanstvo, reakcije protiv Kosovara koji obavljaju hadž (godišnje islamsko hodočašće u Meku) i polarizujuće rasprave o Građanskom zakoniku i LGBTQ+ pravima, intenzivirala su linije podela zasnovane na identitetu. Ovi događaji, zajedno sa krhkim poverenjem u institucije i polarizovanim javnim diskursom, stvorili su plodno tlo za govor mržnje i dezinformacije. Shodno tome, ovaj izveštaj usvaja sociološki pristup govoru mržnje koji prevazilazi uske pravne definicije i razmatra raznolik spektar ličnih i grupnih identiteta.

Metodološki pristup

Izveštaj prati metodološke principe utvrđene u prethodnoj fazi praćenja RDN-a. Kombinuje kvantitativne i kvalitativne metode za analizu diskursa mržnje i dezinformacija (HDD) na Kosovu tokom 2024–2025.

Kvantitativno, istraživanje se oslanja na 114 medijskih incidenata obeleženih u strukturiranom formatu praćenja, uključujući metapodatke kao što su datum objavljivanja, izvorna platforma, rezultat raspoloženja i kategorizacija ciljanih grupa. Kvalitativno su analizirani narativna struktura, kontekstualni okidači, simbolički jezik i šire društveno uokvirivanje poruka mržnje.

Ova studija ima za cilj da produbi razumevanje diskursa mržnje i dezinformacija (HDD) na Kosovu identifikovanjem ponavljajućih obrazaca, okidača poruka i simboličkih i emocionalnih mehanizama koji stoje iza takvih narativa. Istražuje glavne izvore i platforme na kojima se proizvode mržnja i dezinformacije, ideje i grupe na koje ciljaju, kao i društvene odgovore koje izazivaju.

U analitičke svrhe, svi obeleženi incidenti su kategorisani prema **skali govora mržnje Univerziteta Džordž Vašington**¹, koja se kreće od retoričkog neslaganja do eksplicitnih poziva na smrt:

- 1. Neslaganje** - Retorika koja izaziva ideje ili uverenja bez ličnog napada.
- 2. Negativne akcije** - Retorika koja povezuje grupu sa nepoželjnim ponašanjem ili akcijama.
- 3. Negativan karakter** - Nenasilne uvrede, klevete ili napadi karaktera.
- 4. Demonizovanje i dehumanizovanje** - Prikaz grupe kao podljudske, monstrozne ili zle.
- 5. Podsticanje nasilja** - Poziv ili opravdanje fizičke povrede.
- 6. Smrt** - Eksplicitna želja ili opravdanje za ubijanje ili eliminisanje grupe.

---

1. Bahador Babak et al. (2019), *Monitoring Hate Speech in the US*, George Washington University.

Kvantitativna analiza narativa mržnje i dezinformacija

Između 2024. i 2025. godine, na Kosovu je **dokumentovano ukupno 114 incidenata mržnje ili dezinformacija**. Ovi incidenti obuhvataju različite ciljne grupe, medijske platforme i profile počilaca. Podaci otkrivaju sledeće ključne trendove:

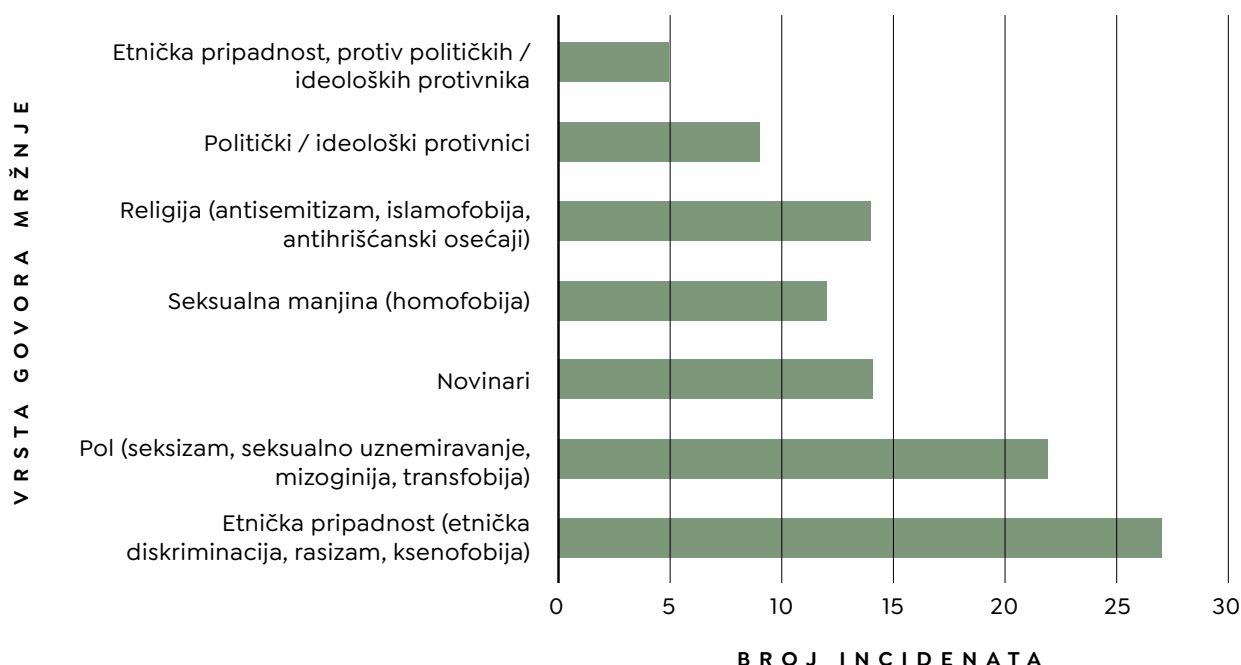
Mete govora mržnje i dezinformacija

Najčešće ciljana grupa bila je zasnovana na **etničkoj pripadnosti**, sa **27 incidenata** koji su uključivali ksenofobiju, etničku diskriminaciju ili rasizam. **Usledila je rodno zasnovana mržnja** sa **22 incidenta**, dok **su novinari** bili treća najciljanija grupa (14 incidenata), ilustrujući ranjivost medijskih aktera u javnom diskursu.

Sledeći grafikon prikazuje glavne kategorije mržnje, naglašavajući i prisustvo **verske netrpeljivosti** (14 slučajeva), **homofobije** (12 slučajeva) i složenih višeslojnih incidenata koji kombinuju nekoliko kategorija.

Iako je svaki slučaj kodiran pod svojom dominantnom kategorijom, nekoliko incidenata je pokazalo preklapajuće oblike diskriminacije, na primer, kombinujući mizoginiju sa homofobijom ili nacionalizam sa verskom mržnjom. Ovi preseki su zabeleženi, ali su raspoređeni u njihove primarne ciljne kategorije radi jasnoće i doslednosti.

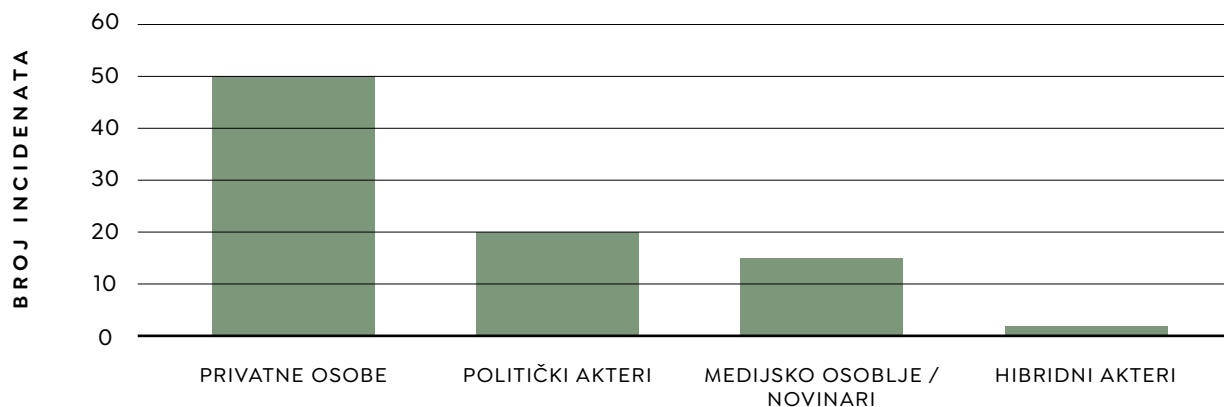
Grafikon 1. Broj incidenata govora mržnje prema vrsti

Vrste počilaca

Najčešći počinioci bili su pojedinci, odgovorni za preko **42% svih incidenata (50 slučajeva)**. Sledili su **politički akteri** (20 slučajeva) i **medijsko osoblje ili novinari** (15 slučajeva). U mnogim slučajevima, narativi mržnje uključivali su **hibridne aktere** (npr. političar + novinar), zamagljujući granicu između institucionalne i lične komunikacije.

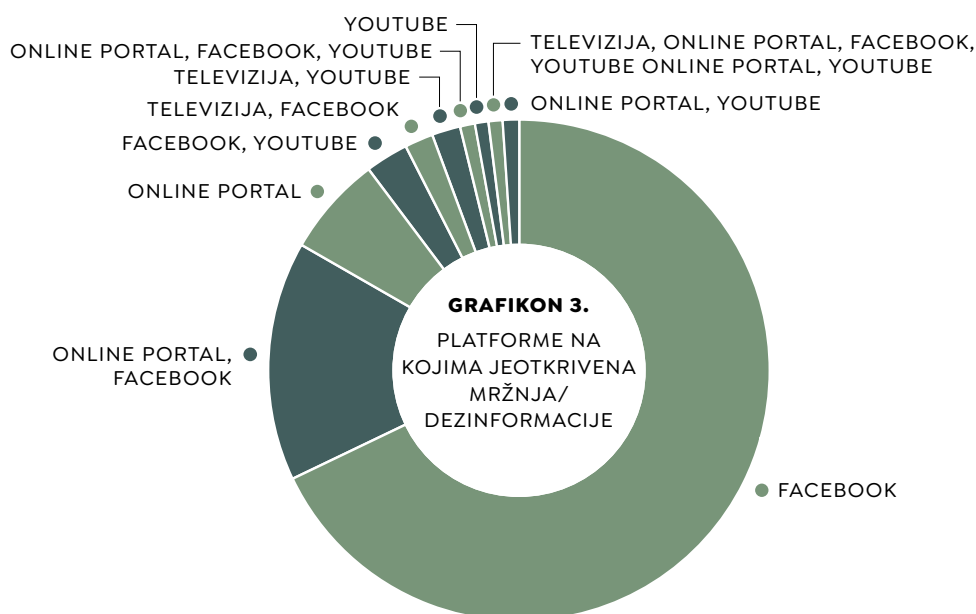
Grafikon 2. Glavni počinioci incidenata mržnje / dezinformacija

Platforme i mediji

Društveni mediji, posebno **Facebook**, bili su dominantan medij za širenje mržnje, umešani u **više od 76 incidenata** bilo kao jedina ili zajednička platforma. Usledili su online portali (često citirajući neproverene izvore ili objavljujući obmanjujuće naslove), sa čestim preklapanjem na više platformi, uključujući **YouTube**, **Telegram** i **X (nekadašnji Twitter)**.

Kao što je prikazano na sledećem grafikonu, koncentracija platforme ukazuje na potrebu za ciljanim intervencijama na Facebooku i njegovim lokalnim medijskim ekosistemima.

Distribucija analize raspoloženja

Većinu incidenata karakterišu **negativni napadi karaktera (78 slučajeva)**, često uključujući uvrede, delegitimizujuće etikete i dehumanizirajuća poređenja. Manji, ali značajan udeo uključivao je **pozive na nasilje (15 slučajeva)** i **negativne akcije (16 slučajeva)**, odražavajući trenutke pojačanog neprijateljstva.

Analiza narativa i pod-narativa

Diskurs mržnje i dezinformacija na Kosovu tokom perioda praćenja (januar 2024. – jun 2025.) bio je usidren u kulturno rezonantnim narativima koji su mobilisali verske, etničke i rodno zasnovane podele. Ovi narativi nisu bili statični; oni su se intenzivirali oko specifičnih događaja kao što su državni praznici, godišnjice incidenata vezanih za rat, političke tenzije sa Srbijom, izbijanje sukoba u Gazi i tekuće rasprave o ulozi religije u javnom životu. Njihovo ponavljanje pokazuje upornu i reaktivnu prirodu govora mržnje, često oblikovanu političkom klimom koja se razvija i pojačava kroz ekosisteme društvenih medija.

Etno-religijska polarizacija: otpadništvo, konverzija i "unutrašnji neprijatelj"

Značajan pod-narativ tokom perioda praćenja 2024–2025 bio je klevetanje onih koji osporavaju dominantne verske pripadnosti kroz konverziju ili odricanje. Ovi izrazi verskog neslaganja, kao što su pojedinci koji prelaze iz islama u katoličanstvo ili prihvataju ateizam, izazvali su snažnu reakciju i klerikalnih ličnosti i delova javnosti, otkrivajući duboke strepnje oko nacionalne kohezije i identiteta.

Ovaj narativ je došao u prvi plan u aprilu 2025. godine, kada je Arbër Gashi, član Pokreta Dečani (Lëvizja e Deçanit), javno pohvalio konverziju porodice Rugova u katoličanstvo. U postu na društvenim mrežama na X (nekadašnji Twitter), Gashi je opisao događaj kao:

"Najveća pobeda Albanaca u 21. veku."

Ovo slavljeničko uokvirivanje verskog preobraćenja izazvalo je oštar odgovor imama Osmana Musliua iz džamije u Drenasu. U komentaru objavljenom na mreži, imam je napao i Gashija i pokret koji predstavlja, pišući:

"Ovaj 'ĐAVOLJI POKRET' i pokret vehabizma-ekstremizma su najveća 'POBEDA' za Srbiju i sve one neprijatelje, istočno i zapadno, koji ne žele ništa dobro Albancima i našim teritorijama. Vi ste psi onih koji svakodnevno pokušavaju da unište Kosovo i albanski identitet... O bedniče, da ne kažem mrcino!"

("Kjo 'LEVIZJE e DREQIT' edhe ajo e vehabizmit-extremizmit janë 'FITORJA' ma e madhe e serbis e gjithë atyre armiqëve Lindje e Perendim që nuk ua deshironj te miren shqiptarëve dhe trojeve tona ju jeni klysh te atyre që mundohen çdo ditë me shkatrrua Kosoven dhe Shqiptarin ... OOOOO mjeran mos me te thanë coftinë!")

Ova retorika spaja versku osudu sa optužbama za izdaju, nazivajući čin konverzije kao izdaju i vere i nacije. Ona pozicionira ličnosti poput Gashija, a samim tim i Pokreta Dečani, kao unutrašnje neprijatelje koji rade na fragmentaciji albanskog jedinstva, retorički ih usklađujući sa vehabističkim ekstremizmom, još jednom religioznom strujom koja je često stigmatizovana u kosovskom diskursu.

Ono što je ovde značajno je fuzija religije, nacionalizma i kulturne čistoće, pri čemu napuštanje islama nije uokvireno kao lično duhovno putovanje, već kao napad na kolektivno telo nacije. Optužba da takva preobraćenja služe interesima Srbije dodiruje dugogodišnju posleratnu traumu i sumnju, pojačavajući polarizujući efekat poruke.

Ovaj primer ilustruje kako govor mržnje na Kosovu često prevazilazi doktrinarno neslaganje i skreće na biopolitičku teritoriju, označavajući čitave kategorije pojedinaca kao nedostojne pripadnosti zbog svojih uverenja, pripadnosti ili percipirane lojalnosti. U ovom slučaju, konverzija se ne prikazuje kao sloboda savesti, već kao civilizacijska pretnja. Jezik koji se koristi: "psi", "đavolji pokret", "mrcina", dehumanizuje mete i pojačava isključive granice oko verskog i nacionalnog identiteta.

Rodna mržnja i mizoginija

Period praćenja 2024–2025. otkrio je ukorenjen i ciljani rodno zasnovan govor mržnje u medijskom ekosistemu Kosova. Žene u javnom životu, posebno one u politici, aktivizmu i LGBTIQ+ zajednici, bile su predmet obrazaca uznemiravanja koji su se proširili izvan ličnih napada. Ovi narativi su ugrađeni u širi pokušaj da se isključe žene iz simboličkog i političkog tkiva nacije.

Često je govor mržnje protiv žena funkcionisao ne samo kao mizoginija, već i kao policijski mehanizam nacionalnog i moralnog identiteta, sugerišući da žene koje govore, osporavaju norme ili vidljivo zauzimaju javni prostor izlaze izvan granica prihvaćene pripadnosti. Oštar primer uključuje Vloru Çitaku, zamenicu šefa Demokratske partije Kosova, koja je bila podvrgnuta baražu mizoginih komentara na Fejsbuku nakon političke izjave. Jedan komentator je napisao:

"Kurve shpiunave te panit"

("Kurva PAN-ovih² špijuna")

Ova kleveta kombinuje političku delegitimizaciju (označavajući je kao deo diskreditovane PAN koalicije) sa seksualizovanim govorom mržnje. To je namerni napad ne samo na njen rod, već i na njen politički legitimitet i lojalnost naciji, implicirajući da služi stranim ili unutrašnjim neprijateljima.

Drugi slučaj uključivao je Zanu Avdiu, građansku aktivistkinju koja se pojavila na televizijskoj debati. Njeno učešće izazvalo je tok rodne mržnje, a komentatori su je nazvali:

"Lavire, një lezbejk tinzare."

("Kurva, podmukla lezbejka.")

Uvreda koristi i mizogine i homofobne trope, pojačavajući ideju da su žene koje se ne slažu, posebno ako se smatra da imaju nekonformne seksualne identitete, inherentno nepouzdate, moralno korumpirane i nesposobne da predstavljaju "prave" albanske vrednosti.

Ovi primeri pokazuju kako žene u javnom životu nisu samo uvređene, već i simbolično ekskomunicirane iz nacionalne pripadnosti, gde je ženstvenost prihvaćena samo ako je pasivna, skromna i tiha.

Slučaj Edone James, transrodne javne ličnosti, takođe je izazvao dehumanizirajuće komentare, uključujući:

"Kapne Mar Vrane."

("Ubijte je.")

Ovo nije samo poziv na nasilje, već i odbacivanje trans egzistencije kao legitimnog identiteta. Trans žene, posebno one u javnom životu, ciljane su kao simbolične pretnje moralnom poretku nacije koje predstavljaju "zapadnu dekadenciju" ili "eroziju tradicionalnih albanskih vrednosti". Rodna neusklađenost postaje sinonim za izdaju kulturnog identiteta.

Ovi primeri ilustruju kako rodna mržnja nije izolovana ili slučajna. To je strukturno, sistemsko i često intersekcionalno, povezujući rod, seksualnost i političku pripadnost u širu logiku isključivanja i delegitimizacije. Ženski glasovi, tela i izbori su pod nadzorom kao deo tekuće borbe oko toga ko će definisati i predstavljati naciju.

2. PAN je bila politička koalicija na Kosovu sastavljena od tri stranke, PDK (Demokratska partija Kosova), AAK (Alijansa za budućnost Kosova) i NISMA (Socijaldemokratska inicijativa), koje su se zajednički takmičile na parlamentarnim izborima 2017. godine sa Ramushom Haradinajem kao kandidatom za premijera.

Geopolitičko žrtveno janje i religijski identitet

Rat u Gazi poslužio je kao simboličan okidač u nekoliko narativa. U jednom slučaju, jedan čovek je verbalno napao premijera Albina Kurtija tokom nastupa za štampu pozivajući se na izraelsko-palestinske odnose:

"Aaah more i pa fe more pis more... shka je ti, se tkallxon Allahu..."

("Ah ti bezbožniče... šta si ti... Allahu ćeš odgovarati")

Takvi izrazi spajaju **geopolitički bes** sa lokalnom verskom identifikacijom, preokrećući političku poziciju države u izdaju verskih vrednosti.

Nakon objavljivanja dokumentarnog filma od strane onlajn medija Insajderi o životima katoličkih monahinja na Kosovu, pojavili su se komentari puni mržnje usmereni na monahinje. Reportaža, koja je prikazivala dnevne rutine monahinja, versku predanost i odluku da ostanu neudate, izazvala je reakciju na mreži. Jedan komentar je glasio:

"Kjo nuk esht Fe po. Kjo te smundje Psiqike qe nuk te Len liri me jetu Jeten qysh ki qef."

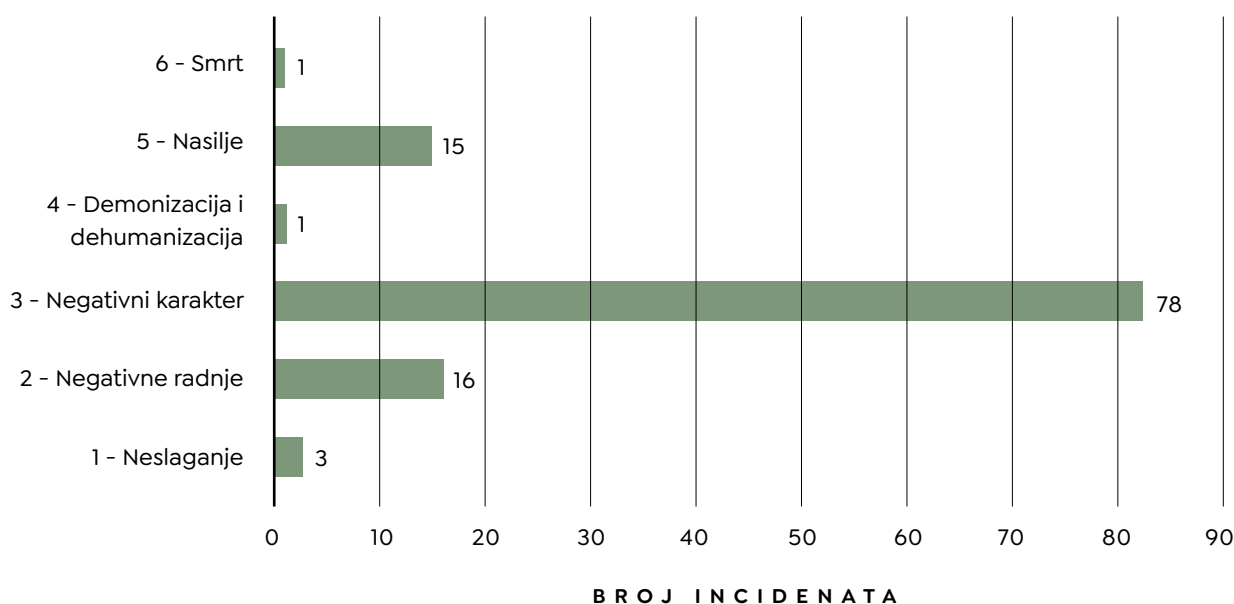
("Ovo nije religija. Ovo je mentalna bolest koja ti ne dozvoljava da živiš život onako kako želiš.")

Takve reakcije otkrivaju kako ženski verski izbori, posebno oni izvan dominantnih društvenih očekivanja, mogu postati meta javnog prezira. Mržnja izražena ovde ne odražava teološko neslaganje, već širu kulturnu nelagodnost sa ženama koje odbacuju brak i tradicionalne rodne uloge.

Analiza osećanja

Skup podataka je procenjen korišćenjem skale kodiranja osećanja na šest nivoa, gde **1** predstavlja blago neslaganje, a **6** označava najekstremniji izraz (pretnje smrću). Prosečan rezultat osećanja u svim incidentima na Kosovu bio je **3,10**, što ukazuje na umereno toksičan diskurs.

Grafikon 4. Raspodela osećaja u analiziranim incidentima

Distribucija nivoa osećanja

- > **Negativni napadi karaktera** bili su najčešći oblik osećanja (78 slučajeva), uključujući lične uvrede, poniženje i delegitimizaciju.
- > **Negativne akcije** (16 slučajeva) obično su uključivale pozive za isključenje, ograničenje ili kažnjavanje.
- > **Eksplícitno nasilje** pojavilo se u **15 slučajeva**, uključujući pretnje i opravdanja fizičke povrede.
- > Mali broj slučajeva uključivao je **želje za smrću** (1 slučaj), **dehumanizirajući jezik** (1 slučaj) i **blago neslaganje** (3 slučaja).

Ovaj slom odražava diskursno okruženje u kojem dominira ubistvo karaktera, dok direktno podsticanje na nasilje ostaje aktivno i zabrinjavajuće prisustvo.

Primeri visoko toksičnog jezika

- 1 **"Veq spot shoh o i biri shkines se besen e shqiptarit po ta jap se pat vra ty e do si ti se lo dije ditet e numrume i ki"**
("Šteta što te ne vidim, ti sine Srpkinja, dajem ti svoju albansku reč časti, ubiću te, tvoji dani su odbrojani") - **Osećanje 6 (Smrt)**
- 2 **"Qenat e shkins duhet mi rreh mire dajak"**
("Srpske pse treba tući dobro i jako") - **Osećanje 5 (Nasilje)**
- 3 **"Femra lavire që shiten më pare, degjenrimi femrav shqiptare nga kurva"**
("Ženske prostitutke koje se prodaju za novac, degeneracija albanskih žena od strane kurvi") - **Osećanje 4 (Dehumanizacija)**

Religiozna retorika i simboličko neslaganje

Verski lideri na Kosovu tokom perioda praćenja 2024–2025 prvenstveno se pojavljuju u **incidentima nivoa 1**, koje karakteriše simboličko ili ideološko neslaganje, a ne direktno podsticanje ili lični napadi. Njihova retorika, iako nije nasilna u formi, često pojačava **moralne granice** i **kulturne hijerarhije**, posebno oko pitanja verskog identiteta, nacionalnih vrednosti i društvene transformacije.

Značajan slučaj uključivao je **imama Fadila Musliua**, koji je tokom veronauke sa decom postavio pitanje:

"Si mund t'i bindni prindërit të mos e festojnë Vitin e Ri?"
("Kako da ubedite svoje roditelje da ne slave Novu godinu?")

Incident je privukao pažnju javnosti nakon što je džamija objavila fotografije dece i detalje aktivnosti na svojoj zvaničnoj Facebook stranici. Post je izazvao značajnu reakciju na mreži i medijsku pokrivenost, a kritičari, uključujući sociologe i građane, optužuju inicijativu za indoktrinaciju i zloupotrebu maloletnika u ideološke svrhe. Islamska zajednica Kosova (BIK) javno se distancirala od aktivnosti, opisujući je kao neplaniranu i neovlašćenu od strane svojih centralnih organa, iako ju je lokalni imam branio kao deo redovne verske nastave.

Iako je uokviren kao moralna kritika, a ne kao političko podsticanje, događaj je nastojao da preoblikuje kulturne norme kroz verski autoritet. Kada se proširio putem društvenih medija, postao je mesto javnog osporavanja, ilustrujući kako čak i nenasilne verske poruke mogu ući u polarizovani javni diskurs i doprineti razgraničenju onoga što se doživljava kao "čisto" nasuprot "devijantnom" kulturnom ponašanju.

Međutim, u drugim slučajevima, **religiozne ličnosti su eskalirale u narative sa isključivim ili egzistencijalnim okvirom**, zamagljujući granicu između doktrinarnog neslaganja i društvene polarizacije. Na primer, **Nusret Shiti**, imam iz Hani i Elezit, javno je osudio predloženi Građanski zakonik Kosova koji dozvoljava istopolne zajednice, navodeći:

"Ky kod është pro zhdukjes së species njeri."

("Ovaj kodeks podržava izumiranje ljudske vrste.")

Ovo uokvirivanje **odbacuje pravni pluralizam**, i smatra LGBTIQ+ prava kao **civilizacijsku pretnju**, mobilizujući strah i moralnu paniku u suprotnosti sa demokratskim reformama. Izjava odražava obrazac u kojem se religijski diskurs bavi **biopolitičkim uokvirivanjem**, definišući čije se postojanje smatra legitimnim.

Još jedna nit simboličke napetosti koja je uočena tokom perioda praćenja vrti se oko povećane verske vidljivosti, posebno islamskih praksi kao što su hodočašće, hidžab i obrazovanje zasnovano na džamijama. Tradicionalno, hadž, godišnje hodočašće u Meku, zauzimao je prihvaćeno i poštovano mesto u verskom pejzažu Kosova. Međutim, nedavni javni diskurs otkriva rastuću netoleranciju prema takvim izrazima islamskog identiteta.

U 2025. godini, nekoliko onlajn medija izveštavalo je o građanima Kosova koji obavljaju hadž, praćeno slikama i intervjuima hodočasnika. Komentari sekcije ovih postova brzo su se ispunile neprijateljskim reakcijama, uključujući optužbe da hodočasnici koji se vraćaju "uvoze arapsku kulturu", "radikalizuju omladinu" i "reinterpreтирају Kur'an na načine nespojive sa albanskom tradicijom". Ono što se nekada smatralo ličnom verskom dužnošću sada se sve više uokviruje kao pretnja nacionalnom identitetu ili društvenoj koheziji. Ova reakcija je usmerena na **islamske političke aktore** i sve više cilja **na obične vernike**, posebno žene i devojke koje nose hidžab, ili mlade koji pohađaju verske škole u džamijama. Jedan hodža, govoreći na televiziji, izjavio je:

"Në çdo lagje në Kosovë do të hapim shkolla fetare, dhe askush nuk mund të na ndalojë."

("Otvorićemo verske škole u svakoj četvrti na Kosovu, i niko nas ne može zaustaviti.")

Iako ovo može da izrazi versku odlučnost, reakcije javnosti često tumače takve izjave kao **tvrdnje moći i zadiranja u sekularni život**, podstičući polarizovanu raspravu o ulozi islama u javnom obrazovanju.

Konačno, **narativi o konverziji**, posebno koji uključuju *Lëvizja e Decanit* (Pokret Dečani), doprineli su nestabilnosti verskog diskursa. Pokret, osnovan prošle godine, navodno uključuje desetine pojedinaca koji su se odrekli **islama**, prihvatili **ateizam** ili prešli na **katoličanstvo**, tvrdeći da se vraćaju veri svojih predaka i odbacuju ono što nazivaju **"radikalnim islamom"**. Deo ove grupe je naveo **upotrebu arapskog u propovedima, uvoz bliskoistočnih tumačenja islama i nelokalno versko rukovodstvo** kao ključne motive za distanciranje od svoje rođene religije.

Takve promene pokrenule su sporne rasprave na mreži, sa podržavanjem i mržnjom koji kruže u jednako meri. Osnovno pitanje, međutim, nije **teologija sama po sebi**, već **presek religijskog identiteta, nacionalne pripadnosti i straha od kulturne promene**.

Iako ovi primeri uglavnom ostaju u **nenasilnim diskurzivnim granicama**, oni doprinose **postepenoj normalizaciji isključivih narativa**, često usmerenih na LGBTIQ+ osobe, žene, konvertite i verske manjine. Iako **je nivo osećanja i dalje nizak, emotivni naboj i potencijal pojačanja** ovih poruka su značajni.

Verski lideri, zbog svog percipiranog moralnog autoriteta, igraju **ključnu ulogu u oblikovanju grupnih normi**, koje se kasnije mogu radikalizovati ili naoružati u toksičnijim okruženjima (npr. Sekcije za komentare društvenih medija). Stoga, čak i **incidente nivoa 1** treba shvatiti kao **kulturne bukve**, sposobne da ojačaju društvene podjele simboličkim **nasiljem**, ako ne i pravnom ili fizičkom agresijom.

Javne ličnosti i poznate ličnosti – Nivoi 3 i 5

Od napada na karakter do podsticanja nasilja

Javne ličnosti, posebno poznate ličnosti i uticajne osobe, često dominiraju **srednjim i gornjim opsegom spektra mržnje**, odnosno **nivoom 3 (negativni napadi karaktera)** i **nivoom 5 (podsticanje nasilja)**. Ovi pojedinci često koriste svoju vidljivost i doseg publike kako bi normalizovali lične uvrede, delegitimizovali verske ili seksualne identitete, pa čak i izdali **implicitne ili eksplicitne pretnje**. Za razliku od običnih građana, ove ličnosti imaju **moć amplifikacije**, koja čak i jedan post ili izjavu pretvara u viralnu kulturnu poruku, sposobnu da oblikuje društvene stavove.

Nivo 3 > Delegitimizacija karaktera i simboličko omalovažavanje

Jedan slučaj uključuje javnu **ličnost** koja je, tokom televizijskog nastupa, dovela u pitanje verski legitimitet katoličke bogomolje:

"Nuk i them kiše. Objekt i Llapushnikut. Se ai është objekt i fesatit. Për fesat u nis. Fesat po bën."

("Ja to ne zovem crkvom. To je samo objekat Llapushnika. To je objekat razdora. Izgrađen je za razdor. Proizvodi razdor.")

Ova retorika ne poziva direktno na nasilje, ali oduzima instituciji njenu svetost i smatra je kao moralno nečistu. Takva simbolička delegitimizacija narušava verski suživot i postavlja temelje za socijalnu isključenost, posebno u **viševerskim zajednicama** kao što je Kosovo.

Još jedan **incident nivoa 3** dogodio se kada je poznati imam, koji se pojavio u političkoj emisiji, označio *Lëvizja e Deçanit*, pokret koji uključuje javna verska preobraćenja i ateizam, kao štetnu pojavu:

"Kjo Lëvizja e Deçanit është ekstremiste. Nuk është në rregull me ia fy besimin dikujt tjetër."

("Ovaj Pokret Dečani je ekstremistički. Nije u redu vređati veru druge osobe.")

Iako se imam predstavlja kao osuđujući ekstremizam, njegovo uokvirivanje implicitno povezuje konverziju sa **radikalizmom**, čime se **delegitimizuje verska promena** i pojačava ideja da su javna odstupanja od islama društveno devijantna.

Nivo 5 > Podsticanje i pretnje nasiljem

Na najtežem nivou govora mržnje, vidimo primere **poznatih ličnosti koje izdaju direktne pretnje** nasiljem – posebno kada se suoče sa javnom kritikom ili u odbrani verske časti. U jednom posebno alarmantnom slučaju, poznati reper (Gold AG) koristio je uvredljiv jezik protiv novinara Vullneta Krasniqija tokom televizijske debate. Nakon emitovanja i kritičke objave na Fejsbuku od strane Krasniqija, primio je ponovljene pretnje smrću od pojedinaca na TikTok-u, što je izazvalo policijsku prijavu i reakciju javnosti od strane Asocijacije novinara Kosova.

"Mu' s'mund te m'arrestoni, kurrë hiç, e 700 mijë vjet, harrojeni këtë... A Vullnet Krasniqi, ty të kam tregu se edhe sytë kam me t'i djegë cigare, mos gabo me dalë... Unë kam me ta q* f'miljen për Gold AG... Kur të më arrestoni ju Policia e Kosovës, unë ua jap dorë, ju thom hallall ju koftë... Vullnetin, kam me gjete, mbajeni në mend çka po ju thom, 16 copa kam me ja njej, rafall..."

("Nikad me ne možete uhapsiti, ni za 700 hiljada godina, zaboravite... Vullnet Krasniqi, rekao sam ti – spaliću ti oči cigaretom, nemoj ni pomišljati da se pojaviš... je**** ti porodicu za Gold AG ... Kada me uhapsite, kosovska policija, rukovaću se sa vama i reći bravo... Vullneta – naći ću ga, zapamtite šta vam govorim, odbrojaću mu 16 komada, rafal...")

Ovo je incident **nivoa 5**, koji uključuje direktne, grafičke pretnje novinaru, ukorenjene u **homofobiji, mizoginiji i ličnoj osveti**. Jezik je emocionalno nabijen, nasilan i zamišljen da podstakne strah, direktno na metu i na svakoga ko bi mogao da deli slične identitete ili stavove.

Takve izjave nisu **izolovani ispadi**; oni su **kulturni označitelji**, legitimizovani slavom i široko rasprostranjeni na platformama kao što su Facebook i YouTube. U ovom slučaju, društveni status agresora pojačava pretnju, signalizirajući da **nekažnjivost i pravo štite** govor mržnje kada ga izraze poznate ličnosti.

Važno je napomenuti da su nalazi ovog izveštaja oblikovani metodološkim fokusom na incidente visokog dosega i visokog uticaja, koji često uključuju javne ličnosti. Iako ovaj pristup obuhvata pojačane efekte govora mržnje u javnom domenu, on ne uzima u obzir difuznije slučajeve ili slučajeve niske vidljivosti koji uključuju privatna lica. Kao takva, prevalencija poznatih ličnosti i uticajnih osoba u podacima odražava njihov medijski doseg, a ne implicira ekskluzivnost u vršenju govora mržnje. Međutim, podaci potvrđuju da javne ličnosti nesrazmerno naseljavaju gornje slojeve toksičnosti, posebno u **klevetanju zasnovanom na karakteru (nivo 3) i podsticanju na nasilje (nivo 5)**. Njihova javna platforma pojačava **emocionalni i simbolički naboj** njihovih reči, pretvarajući lične pretnje u **kulturnu potvrdu netolerancije**.

Ovi primeri takođe otkrivaju intersekcionalnost mržnje, gde su mizoginija, homofobija i verska delegitimizacija često **isprepleteni** u istom incidentu. Ovo komplikuje štetu za marginalizovane pojedince i normalizuje **binarne narative koji** narušavaju demokratski diskurs.

Kao takvi, **poznate ličnosti i influenseri** moraju se posmatrati ne samo kao zabavljači, već i kao **lideri javnog mnjenja** čija retorika nosi ozbiljne društvene implikacije, posebno u krhkom medijskom ekosistemu kao što je Kosovo, gde urednički standardi i moderiranje sadržaja ostaju nedosledni.

Nivoi 4-5 Rodno zasnovano nasilje i javni diskurs

Od institucionalne tišine do mržnje na mreži

Pokušaj femicida u Kosovo polju i femicid u Donjoj Gušterici bili su široko predstavljani u medijima. Međutim, ovi slučajevi su takođe otkrili duboke probleme u tome kako se nasilje nad ženama predstavlja, diskutuje i, ponekad, trivijalizuje u javnom diskursu Kosova, obuhvatajući uredničke odluke, komentare na društvenim mrežama i institucionalnu neaktivnost.

Nivo 4 > Simboličko klevetanje i mizoginističko uokvirivanje

U oba slučaja, medijsko izveštavanje često je koristilo senzacionalistički jezik, naglašavajući "dramu" zločina dok je umanjivalo sistemski kontekst. Naslovi su u prvi plan stavili glas počinioaca – kao što je citat Idriza Alijaja:

"Unë sot nuk dua të përgjigjem më gjatë, vetëm dua t'ju tregoj se gjithçka që kam bërë sot me Sh.F e kam bërë me qëllim për ta vrarë."

("Ja danas ne želim da kažem više; samo želim da znate da sam sve što sam danas uradio sa Sh.F-om uradio sa namerom da je ubijem.")

Iako citat odražava **težinu zločina**, njegovo ponavljanje preko naslova dalo je **nepotrebnu vidljivost glasu počinioaca**, uz minimalno uredničko uokvirivanje ili upozorenja. Takve uredničke odluke rizikuju **senzacionalizaciju nasilja** i dalju traumatizaciju žrtava i preživelih.

Štaviše, nekoliko medija je kontekstualizovalo izjavu u okviru sistemskih propusta ili sudskog nemara, iako je čovek prekršio zabranu prilaska i imao evidenciju 38 **prethodnih prekršaja**.

Nivo 5 > Online pozivi na krivicu i isključenje

U odeljcima za komentare na mreži, posebno pod medijskim postovima na Facebooku, krivica je prebačena na žrtve, uz česte tvrdnje da su žene "izazvale" nasilje ili da nisu uspele u svojim ulogama partnera. Ovi narativi odražavaju podsticanje nasilja nivoa 5, jer su uključivali eksplicitna opravdanja nasilja, tanko prikrivene pretnje i pokušaje da se moralno isključe žene za koje se smatra da nisu u skladu sa patrijarhalnim normama. Ovi komentari su retko moderirani ili uklonjeni.

Slaba moderacija govora mržnje u odeljcima za komentare

U slučaju **ubistva Marije Živković** od strane njenog supruga u Gračanici, odgovor u mejnstrim medijima bio je uglavnom činjeničan. Međutim, **odeljci za komentare na Facebook stranicama** i online platformama sa velikim prometom sadržavali su **uznemirujuće slučajeve etničkog govora mržnje i mizoginije**, posebno na Facebook stranici *Gazeta Sinjali*.

Dok je većina platformi objavila samo zvanične izjave policije ili tužilaštva, *Sinjali* je omogućio nefiltriranu nit komentara u kojoj su korisnici objavljivali diskriminatorni sadržaj, uključujući:

Blerim Bela: "Bile një lajmi i mirë më n'diva se ky qita qetnik kan kanë mërrë në qafë."

("Barem jednu dobru vest da čujem – da je ovaj četnik konačno ubio nekoga.")

Bessi Bekiri: "Shkau vret shkinen, një shkin më pak."

("Srbin ubija Srpkinja, jedna Srpkinja manje.")

Ovi komentari održavaju **mržnju zasnovanu na etničkoj pripadnosti**, a istovremeno odražavaju **uznemirujuću normalizaciju rodnog i rasnog nasilja**. Naime, *Gazeta Sinjali*, koja je objavila više sadržaja o femicidu nego bilo koji drugi medij, **nije uspela da moderira ili ukloni** ove komentare, uprkos **njihovom jasnom kršenju smernica zajednice Fejsbuka** i sopstvenog pravnog okvira Kosova o podsticanju i govoru mržnje.

Oba slučaja pokazuju da **medijsko izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju**, kada nije praćeno odgovornim uokvirivanjem ili **moderiranjem komentara**, može poslužiti kao **vektor govora mržnje**:

- > Reči počinilaca su citirane direktno i istaknuto, sa **minimalnom osetljivošću na žrtve ili preživele**.
- > **Odeljci komentara**, posebno na Facebooku, često su postali **legla mržnje**, sa malo ili nimalo intervencije od strane novinskih kuća.
- > Govor mržnje u ovim kontekstima bio je **intersekcionalni**, mešajući **etničke uvrede, mizoginiju i narative koji okrivljuju žrtve**.

Ovi obrasci otkrivaju **kritični jaz** u uredničkim standardima i upravljanju platformom, pojačavajući potrebu za **obaveznim moderiranjem komentara** o sadržaju vezanom za nasilje i **obukom za novinare** u izveštavanju o traumati.

Analiza vidljivosti

Od 114 zabeleženih incidenata, **112 (98%)** uključivalo je neki oblik podataka o **dosegu publike**, što ukazuje na snažan naglasak na viralnost i potencijal pojačavanja narativa mržnje i dezinformacija na Kosovu.

Glavni kanali distribucije

Analiza metapodataka vezanih za vidljivost otkriva da:

- > **X (nekadašnji Twitter)** je bio najčešće pominjana platforma u izjavama o dosegu (**29 incidenata**), uprkos relativno manjoj bazi korisnika na Kosovu.
- > **Online portali** (22 pominjanja) odigrali su istaknutu ulogu u objavljivanju ili ponovnom objavljivanju komentara punih mržnje.
- > **YouTube, Facebook i Instagram** su takođe referencirani, mada ređe, u napomenama.

Ilustrativni primeri dosega

Medij	Platforma	Doseg publike
TV 10	Facebook	309000
Gazeta Blic	Facebook	479000
KosSev	Facebook	70000
RTV Dukagjini Youtube	YouTube	20000

Ove brojke ukazuju na to da **su se mnogi incidenti mržnje dogodili u okruženjima visokog dosega**, maksimizirajući njihov potencijalni uticaj na javno mnjenje. Dok je Facebook bio dominantna platforma u broju sirovih incidenata (vidi grafikon 3), **portali i TV medijske stranice na platformama kao što je YouTube ili X takođe su odigrali glavnu ulogu u proširenju** dosega zapaljivih narativa.

Iako su podaci o dosegu bili dostupni za veliku većinu incidenata, ključno je uzeti u obzir efekat amplifikacije platformi sa velikom publikom. Značajan deo sadržaja visoke toksičnosti (nivoi 4–6) pojavio se na kanalima sa značajnim sledbenicima, kao što su glavne Facebook stranice, YouTube emisije i online portali, čime se komplikuje potencijalna šteta i normalizuju neprijateljski narativi unutar mejnstrim diskursa.

Komparativna analiza

Kada se uporedno ispituje diskurs mržnje i dezinformacija na Kosovu u periodu 2024–2025, pojavljuju se tri strukturalna obrasca:

1 Dominacija ad hominem napada nad institucionalnom kritikom

U poređenju sa izveštajima iz susednih zemalja (npr. Srbije ili Severne Makedonije), diskurs mržnje na Kosovu je veoma **personalizovan**. Umesto da kritikuju politike ili institucije, javni komentari često napadaju **pojedinačne osobine identiteta**, posebno etničku pripadnost, religiju ili rod. Ovo je u skladu sa ogromnim prisustvom rezultata osećanja "negativnog karaktera" (78 od 114 incidenata).

2 Etničke i verske linije kao primarne linije krivice

Dok zemlje poput Albanije prijavljuju viši nivo dezinformacija vezanih za upravljanje ili izbornu manipulaciju, kosovski narativi su više **etnički i verski polarizovani**. Ovo je posebno vidljivo oko:

- a) Izraelsko-palestinskog sukoba (koristi se za polarizaciju političkih lidera),
- b) Sporova o domaćem verskom rukovodstvu,
- c) Komemoracije rata na Kosovu (npr. poricanje masakra u Rečaku).

3 Platforme prenosa: Facebook

Suprotno trendovima primećenim u nekim regionima gde su se šifrovane aplikacije poput [Telegrama](#) i platforme vođene algoritmima kao što je TikTok pojavile kao ključni vektori dezinformacija, diskurs mržnje na Kosovu ostaje najvidljiviji i široko rasprostranjen putem javnih platformi, posebno [Facebooka](#) i onlajn portala za vesti. To potvrđuju i rezultati praćenja medija koji pokazuju da se 106 od 114 zabeleženih incidenata govora mržnje dogodilo na Facebooku, bilo putem ličnih stranica ili medijskih naloga, što ga čini dominantnim kanalom za širenje.

Preventivne i ex post akcije u borbi protiv narativa mržnje i dezinformacija

Tokom perioda 2024–2025, Kosovo je videlo **ograničene, ali rastuće napore** civilnog društva i institucija u cilju borbe protiv govora mržnje i dezinformacija. Ovi odgovori su često bili reaktivni, a ne preventivni, i varirali su u obimu, vidljivosti i efikasnosti.

Institucionalni odgovori

Kosovska agencija za informisanje i privatnost izdala je nekoliko podsetnika u vezi sa etičkim granicama za medijsko izveštavanje, posebno u slučajevima rodno zasnovanog nasilja i etničkih tenzija. Međutim, formalne sankcije su ostale retke, a mehanizmi implementacije slabi. Savet za štampu izdao je upozorenja u nekoliko nečuvenih medijskih slučajeva, ali nije razvio sistemske smernice za mržnju na mreži.

Inicijative civilnog društva

U poređenju sa prethodnim ciklusom praćenja, civilno društvo i institucionalne aktivnosti na Kosovu dobile su vidljivost u 2024. godini, posebno kroz inicijative kao što je "[Pokret mladih za osporavanje govora mržnje](#)" koji je podržao UNFPAUNDP održan u januaru 2024. godine. Ova inicijativa okupila je novinare iz različitih etničkih sredina kako bi se suprotstavili narativima koji izazivaju podjele kroz pripovedanje i angažman medija među zajednicama. Tokom ovog perioda, nevladine organizacije kao što su BIRN Kosovo i D4D Institut (Demokratija za razvoj) i dalje su aktivno angažovane u borbi protiv govora mržnje i jačanju medijske pismenosti:

BIRN Kosovo je realizovao projekat "[Promovisanje izveštavanja zasnovanog na činjenicama i medijske pismenosti](#)" (oktobar 2023. – jun 2024.). To je uključivalo školske radionice i obuku za proveru činjenica sa mladim novinarima iz različitih zajednica, sarađujući sa KosSevom na razotkrivanju dezinformacija i izgradnji otpornosti među medijskim potrošačima. [Institut D4D](#) objavio je uredničke i istraživačke rezultate tokom 2024. godine koji su pozvali na povećanu budnost građana i kritičko razmišljanje u borbi protiv dezinformacija, posebno kao odgovor na političku i etničku polarizaciju na mreži. BIRN Kosovo je takođe pokrenuo veliki novi izveštaj u aprilu 2025. godine pod nazivom "[Govor mržnje i dezinformacije tokom izbora 2025. na Kosovu](#)", koji je pratio govor mržnje političkih aktera tokom parlamentarne kampanje u februaru 2025. godine i zalagao se za bolji nadzor medija i izbornu odgovornost.

Međutim, regulatorne mere ostaju odsutne i medijske platforme ne moderiraju dosledno odeljke za komentare korisnika, omogućavajući nekontrolisano širenje pogrdnog govora mržnje. Sveobuhvatan napredak u sprovođenju zakona i moderiranju platforme još uvek je u toku. Bilo bi vredno razmotriti:

- Obaveznu moderaciju ili automatsko filtriranje za teme visokog rizika,
- Pre-moderiranje komentara na osetljive priče,
- Ili privremeno onemogućavanje komentara u kojima preovlađuje sadržaj mržnje.

Zaključak

Pejzaž mržnje i dezinformacija na Kosovu 2024–2025 predstavlja oštru sliku društva koje je još uvek duboko podeljeno duž **etničkih, verskih** i rodni **linija**, sa **društvenim medijima** koji služe i kao bojno polje i kao pojačivač ovih podela.

Tri osnovna nalaza proizilaze iz ovog monitoringa:

1 Fejsbuk kao epicentar diskursa mržnje

Facebook dominira i u pogledu obima incidenata i dosega amplifikacije. Sa preko 76 od 114 incidenata povezanih sa ovom platformom, to je primarni ekosistem za mržnju i dezinformacije. Njegovi komentari, često bez moderiranja, ugošćuju napade na etničke grupe, novinare, žene i LGBTIQ + pojedince.

Međutim, važno je napomenuti da ovaj nalaz odražava obim i dizajn monitoringa, koji je dao prioritet javno dostupnom sadržaju na glavnim platformama. Dok Facebook omogućava direktno posmatranje komentara i postova, druge platforme, kao što su Telegram, TikTok ili privatne aplikacije za časkanje, nisu praćene istom dubinom ili metodološkim alatima, zbog njihove zatvorene ili poluzatvorene prirode. Stoga, nalaze ne treba tumačiti kao iscrpnu reprezentaciju diskursa mržnje na svim digitalnim platformama na Kosovu, već kao indikativni uzorak ukorenjen u najvidljivijim javnim domenima.

2 Narativi vođeni politikom identiteta i istorijskim okidačima

Mnogi incidenti su ukorenjeni u simboličkom pamćenju i izgradnji identiteta. Ovo je posebno vidljivo oko simboličkih okidača kao što je godišnjica masakra u Rečaku, koja nastavlja da podstiče revizionističku ili poricateljsku retoriku. Dana 15. januara 2024. godine, obeležavajući 25 godina od masakra, srpski poslanik Milošan Drecun javno je ponovio da "Rečak nije bio masakr", već izmišljena scena koju su postavili međunarodni akteri. Izjave poput ovih ne samo da rasplamsavaju etničke tenzije, već i legitimišu narative o dezinformacijama koji negiraju ratne zločine, podstičući neprijateljsko diskurzivno okruženje, posebno na platformama društvenih medija gde se široko dele.

"Drecuni për Reçakun: E pakuftueshme që 25 vjet këmbëngulet që gënjeshtrojnë të paraqitet si e vërtetë."

"Drecun o Rečaku: Neshvatljivo je da se 25 godina insistira na predstavljanju laži kao istine".

Govor mržnje često se prerušava u patriotsku retoriku, koristeći religiju ili etničku pripadnost da bi političko neslaganje uokvirio kao izdaju.

Sledeći primeri pokazuju kako **binarna logika** i **dehumanizacija** podupiru mnoge narative:

"Qenat e shkins duhet mi rreh"

("Srpske pse treba tući")

"Femra lavire që shiten më pare, degjenrimi femrav shqiptare nga kurva."

("Ženske prostitutke koje se prodaju za novac, degeneracija albanskih žena od strane kurvi")

3 Slabo institucionalno odvracanje

Uprkos naporima organizacija civilnog društva i izolovanih javnih institucija, **ne postoji kohezivna nacionalna strategija** za adresiranje mržnje ili dezinformacija na mreži. Upozorenja retko prate posledice, a odsustvo digitalne regulacije stvara popustljivo okruženje za toksično izražavanje.

Ovaj izveštaj potvrđuje da **mržnja i dezinformacije nisu marginalne pojave** u digitalnom prostoru Kosova, one su sistemske, uporne i emocionalno moćne. Njihovo adresiranje zahtevaće **koordinirane napore civilnog društva, tehnoloških platformi, medijskih regulatora i obrazovnih sistema**. Do tada, etničke manjine, žene, verske ličnosti, politički disidenti, ostaju ranjivi na koordiniranu agresiju na mreži.

IZVEŠTAJ O MEDIJSKOM MONITORINGU GOVORA MRŽNJE NA KOSOVU

Co-funded by
the European Union

Norway

